

KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH TO'G'RIDAGI QONUNNING MAZMUNI VA MOHIYATI: O'ZBEKISTONDA OCHIQ VA SHAFFOF BOSHQARUVNI TA'MINLASHNING HUQUQIY ASOSLARI

Dadaxon Komiljoinovich Nasriddinov
O'zbekiston Respublikasi FVV Akademiyasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonunining mazmun-mohiyati, uning asosiy tamoyillari, korrupsiyaning oldini olish mexanizmlari hamda davlat va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, korrupsiyaga qarshi kurashish sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlarining vazifalari hamda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: korrupsiya, korrupsiyaga qarshi kurashish, qonun ustuvorligi, ochiqlik, shaffoflik, davlat boshqaruvi, manfaatlar to'qnashuvi, halollik, huquqiy madaniyat.

Kirish. Bugungi kunda korrupsiya dunyoning deyarli barcha davlatlari duch kelayotgan eng murakkab ijtimoiy-huquqiy muammolardan biridir. U davlat boshqaruvi samaradorligini pasaytiradi, iqtisodiy rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatadi, fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini susaytiradi hamda jamiyatda ijtimoiy adolatsizlikni yuzaga keltiradi.

O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Mamlakatimizda ushbu illatning oldini olish, uning sabab va shart-sharoitlarini bartaraf etish hamda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish maqsadida qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Ular orasida 2017-yil 3-yanvarda qabul qilingan "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'RQ-419-son Qonun alohida o'rin tutadi.

Mazkur Qonun korrupsiyaga qarshi kurashishning tashkiliy-huquqiy asoslarini belgilab, davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari va fuqarolarning bu boradagi huquq hamda majburiyatlarini aniq belgilab berdi.

Korrupsiya – mansab yoki xizmat vakolatidan shaxsiy manfaatlar yo'lida qonunga xilof ravishda foydalanish bilan bog'liq huquqbuzarlikdir. Ushbu hodisa nafaqat davlat boshqaruvi tizimiga, balki iqtisodiyot, ta'lim, sog'liqni saqlash, sud-huquq tizimi va boshqa sohalarga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Korrupsiyaning asosiy salbiy oqibatlari davlat budjeti mablag'larining samarasiz sarflanishi, investitsion muhitning yomonlashuvi, tadbirkorlik rivojlanishining

sekinlashuvi, davlat organlariga bo'lgan ishonchning pasayishi, qonun ustuvorligining buzilishi, ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi hamda fuqarolarning huquq va manfaatlarining buzilishidan iborat.

Shu sababli korrupsiyaga qarshi kurashish davlatning barqaror rivojlanishini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

“Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonunning asosiy maqsadi korrupsiyaning oldini olish, unga qarshi kurashishning huquqiy mexanizmlarini yaratish hamda davlat organlari faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta'minlashdan iborat.

Qonunga muvofiq korrupsiyaning oldini olish, korrupsion huquqbuzarliklarni aniqlash, korrupsiyaga sabab bo'luvchi omillarni bartaraf etish, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarning oqibatlarini kamaytirish, davlat organlari faoliyatida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash, fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini oshirish kabi vazifalar belgilangan.

Qonunda korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy tamoyillari belgilab berilgan. Ular qonuniylik, fuqarolar huquqlarining ustuvorligi, ochiqlik va shaffoflik, tizimlilik, davlat va fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligi, korrupsiyaning oldini olishga ustuvor ahamiyat berish, javobgarlikning muqarrarligilardan iborat.

Qonunda korrupsiyani faqat jazolash emas, balki uning oldini olishga alohida e'tibor qaratilgan. Bunda davlat xizmatlarini raqamlashtirish, davlat xaridlarining ochiqligini ta'minlash, davlat organlari faoliyatining shaffofligini oshirish, manfaatlar to'qnashuvining oldini olish, davlat xizmatchilarining odob-axloq qoidalariga rioya etishini ta'minlash, korrupsiyaga qarshi ichki nazorat tizimlarini joriy etish, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish kabi mexanizmlar muhim o'rin tutadi.

“Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonun O‘zbekiston Respublikasida ochiq, shaffof va samarali davlat boshqaruvini shakllantirishning muhim huquqiy asoslaridan biridir. Mazkur Qonun korrupsiyaning oldini olish, davlat organlari faoliyatida halollik tamoyillarini qaror toptirish hamda fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilishga xizmat qiladi.

Korrupsiyaga qarshi kurashishda huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish bilan bir qatorda jamiyatda halollik, adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini mustahkamlash, fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari va har bir fuqaroning faol ishtiroki korrupsiyadan xoli, adolatli va taraqqiy etgan jamiyatni barpo etishning eng muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonuni. 2017-yil 3-yanvar, O‘RQ–419-son (keyingi o‘zgartirish va qo‘shimchalar bilan).
2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat fuqarolik xizmati to‘g‘risida”gi Qonuni. 2022-yil 8-avgust, O‘RQ–788-son.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat xaridlari to‘g‘risida”gi Qonuni. 2021-yil 22-aprel, O‘RQ–684-son.